

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

4. Maj-Kollegiet i Marstal er opført af gule murstensblokke og med rødt tag. På gavlen ses gallionsfiguren „Mor Danmark”, strandingsgods fra 1870'erne.

Den lollandske
Landbostands Sparekasse
NAKSKOV

A/S Lollands Tidende
NAKSKOV

Dagbladet
Vestjyden
VARDE

H. SØNDERBY & CO.
Maskinfabrik
TARM

SKANDERBORG
MASKINSNEDKERI OG
SAVVÆRK

BJERRINGBRO
PUMPEFABRIK A/S

Aktieselskabet
VARDE BANK
Grindsted afdeling

GØRDING OG OMEGNS
SPAREKASSE

HAMMERUM
METALVAREFABRIK

SVEND POULSEN
Købmand
Nordby — Fano

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidste efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Kastellet, København Ø.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro
76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Soro.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Læge Børge Næsted, Læssøegade 141,
Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Afleveret til postvæsenet d. 27. sept.

INDHOLD:

	Side
Tysklandsboden	163
Sømændenes kollegium	164
Værdifuldt materiale	166
Sandheden om hagekorset	170
Bernadotte-statuen afsløres	174
Hvordan følte det at komme hjem?	176
Sober, nytysk historieskrivning	177
Gestapofangerne	179
Dachau-klubben	179

TYSKLANDSBODEN, »KAMMERATERNES HJÆLPEFOND« OG STEEN HANSEN

„Fællesudvalget“, i hvilket undertegnede har haft den ære og glæde at repræsentere „Buchenwaldklubben“, har nu afsluttet sit årelange arbejde med tysklandsboden, og det tilsigtede mål: „En tysk erkendelse af umenneskelige overgreb og tilsidesættelse af menneskerettighederne“ er opnået og understreges ved en pengebod.

Ideen og initiativet, der har fået betydning for samtlige i sin tid undertrykte vestlige lande, er udgået fra „Fællesudvalget“, der straks indså, at en forudsætning for kravets gennemførelse måtte være en international rejsning om spørgsmålet, og denne blev fremskaffet i form af korrespondance og internationale kongresser. I årenes løb er dynger af forslag og redegørelser ikke alene tilstillet de danske myndigheder og interesserede parter, men også oversat til hovedsprogene og sendt til fangeorganisationerne i udlandet.

Driftsomkostningerne udgør ca. 20.000 kroner.

Disse penge er af „Kammeraternes Hjælpefond“ og af formanden for „Fællesudvalget“, statsaut. revisor Steen Hansen, uselvsk ofret på sagens alter.

Hvis sagen var mislykkedes, havde vi kun kunnet konstatere dette tab for fondet og formanden, men nu da udfaldet er positivt, betragter samtlige udvalgsmedlemmer det på deres organisationers vegne som en æressag, at disse penge tilbagebetales.

Vi opfordrer derfor enhver, der har modtaget eller skal modtage en andel af pengene, til at fremsende et minimumsbeløb af 5 kroner til „Kammeraternes Hjælpefond“.

Med den erfaring, vi har høstet under arbejdet med sagen, står det os klart, at hvis vi ikke havde haft disse „økonomiske baser“, ville hele aktionen have været uigennemførlig.

På „Fællesudvalget“'s og vore mange medlemmers vegne takker jeg da hermed „Kammeraternes Hjælpefond“ og Steen Hansen for det, de har gjort for os alle.

„Kammeraternes Hjælpefond“ har gennem årene ved sine hjælpeaktioner over for trængende kammerater og kammeraters efterladte udført et så enestående hjælpearbejde, at organisationen for os alle er et hjertevarmende begreb.

Steen Hansen er alles ven. Uden hans dygtige førerskab, indsigt og opofrelse for sagen var denne aldrig blevet gennemført. Det erkender vi alle, men vi gør det uden blusel. Lykkelig den, der i alle gode menneskelige egen-skaber når ham til livet.

Steen Hansen har ofret tusinder af kroner på denne sag, og i overensstemmelse med hans natur vægrer han sig mod inddækning af disse penge. For første gang vil vi ikke følge ham . . .

Adressen er: Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Postgiro nr. 780. Tilføj „F.U.“ på girokortet.

Hjælp til med at sprede kendskabet til denne aktion i taknemmelighedens navn.
S. JULSGAARD LARSEN.

SØMÆNDENES FRIHEDSKOLLEGIUM

Festlig indvielse i Marstal med hyldest til den danske sømand, hvis stand havde de sværeste blodofre. - Af red. Niels A. Eigenbroth.

Danmarks syvende 4. Maj-Kollegium er en gave til søfarten som anerkendelse af den banebrydende indsats, de danske søfolk øvede i frihedskampen fra krigens første dag. Kollegiet blev indviet i Marstal den 16. september, og dets 34 værelser stilles til rådighed for elever på Marstal Navigationsskole.

På mange områder adskiller det nye kollegium sig fra de seks „gamle“ 4. Maj-kollegier. Byggeformen er inspireret af søfartens særpræg, og de kollegianere, der skal bo på kollegiet, har lige fra den første dag understreget det særegne ved direkte at overføre søfartens særlige gløser til bygningerne.

Man ligger ikke i en seng, men i en *køje*, billederne hænges op på *skottet*, og man skal tage sig i agt for *dørken*, hvis man vil ud på *dækket* for ad *kahytsgangen* at nå hen til *salonerne!*

Også i udstyret understreger man den maritime tilknytning. Som et vartegn er ved hovedindgangen opsat en gallionsfigur, en afstøbningsgods, som i forrige århundrede blev anbragt i samlingerne på Kronborg, og som har fået betegnelsen „Mor Danmark“. På plænen er anbragt et malerisk skibsanker, og kollegiets navn er skåret i en af Marstal-skonerternes karakteristiske navneplader.

I indgangshal og i salonerne havde man allerede til indvielsen modtaget mange gaver med tilknytning til søfarten. Der er kostbare skibsmodeller, malerier, navnebrætter, kobberstik m. m., og størstedelen af de 34 værelser har allerede hver sin donator, som for 5000 kr. har fået lov at knytte et af krigstidens navne til et værelse.

Folke Bernadottes mindeværelse

Der er oprettet et værelse for den ukendte sømand, og til andre værelser er knyttet navnet på skibsførere og andre søfolk, hvis navne blev kendte, da de mistede livet under heltemodig indsats i krigens år. Der er også værelser for kong Christian den Tiende, for Christmas Møller, Gabriele Rohde, Anders Lassen, og på indvielsesdagen overrakte konsul *Kaj Dahl*, Horsens, 5000 kr. fra Kammeraternes Hjælpefond til op-

rettelse af et mindeværelse for *Folke Bernadotte*.

Maskulin hygge

Kollegiet er projekteret af arkitekt *Peer Christiansen*, Espergærde. Det er en lav bebyggelse, indpasset i byens gamle købstadpræg, bygget af gule teglstensblokke og med rødt tag. I rig udstrækning har man forstået at udnyttet træets egenskaber, både i små nydelige kviste og ved indretning af de enkelte kamre.

Der er ikke overvældende plads i de enkelte værelser, men størrelsen er tilsigtet under hensyn til de levevilkår, som de unge søfarende må indrette sig på, når de er tilsøs. Udstyret i de enkelte rum er særdeles hensigtsmæssig, og der er anvendt rene, stærke farver, som understreger den maskuline hygge, som kendetegner hele kollegiet.

Konsul Kaj Dahl på talerstolen ved indvielsen af 4. Maj-Kollegiet i Marstal. Forrest ses Navigationsskolens chef, P. E. Pålsson, med det netop modtagne billede af grev Folke Bernadotte.

Prisen for de studerendes ophold på kollegiet er fastsat til 250 kr. Det er lidt dyrere end på de andre kollegier, men der er vist heller ikke andre steder, der bydes studerende 5 måltider daglig, og i forhold til leveomkostningerne i private pensioner er kollegiets pris særdeles favorabel.

Hvor er pengene kommet fra?

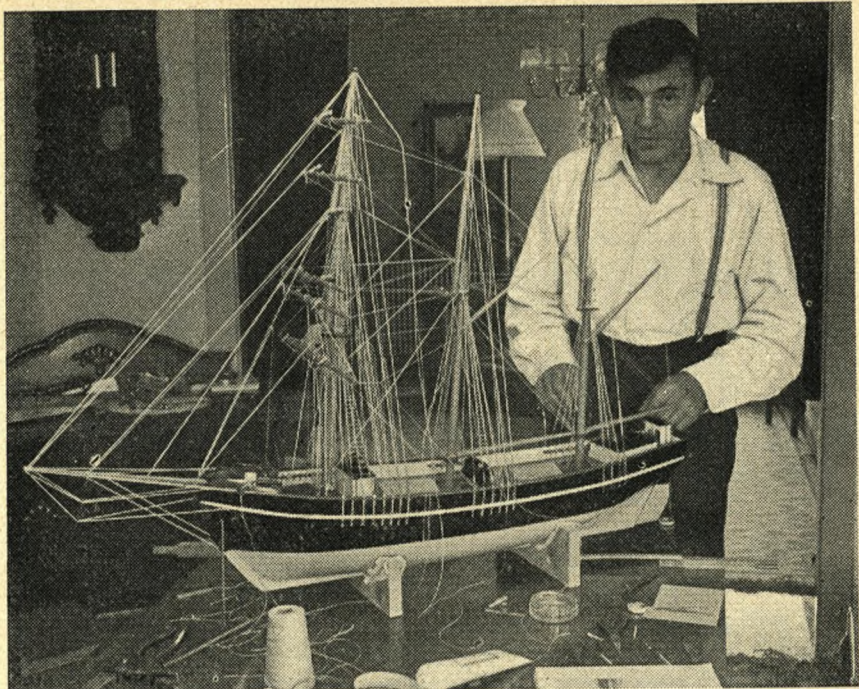
Kollegiets opførelse er muliggjort gennem en gave på 300.000 kr. fra Frihedsfonden, 200.000 kr. plus grunden fra Marstal by, 100.000 kr. fra skibsreder A. P. Møller og 50.000 kr. fra tipsmidlerne. Der mangler endnu små 100.000 kr. i hele byggesummen på $\frac{3}{4}$ million kroner, men det berømlige *marstalsind* lader sig ikke kue, heller ikke af de økonomiske problemer, som man stadig kæmper med.

Initiativet til kollegiets opførelse skyldes navigationsskolens chef, P. E. Pålsson, og indvielsen er foretaget i hundredåret for Marstal Navigationsskoles oprettelse. De ændrede vilkår for skibsfarten har på Ærø skabt nogen ængstelse for navigationsskolens fremtid, men med kollegiets ibrugtagning er skolens fremtid sikret. Intet andet sted vil man kunne byde handelsmarinens officersaspiranter en bedre ramme omkring uddannelsen.

Indvielsen den 16. september blev en stor festdag for hele øen. Fra hele landet var folk stævnet til fest i Marstal. Foruden Frihedsfondens bestyrelse, repræsentanter fra de seks andre 4. Maj Kollegier og fra Kammeraternes Hjælpefond så man repræsentanter for søfartens organisationer og institutioner, de pårørende til de søfolk, hvis navne er knyttet til kollegiets værelser, og desuden havde Danmarks tidligere ambassadør, grev Rewentlow fra London og Henrik Kauffmann fra Washington samt admiral Kjølens fulgt indbydelsen til at være med til kollegiets åbning.

Den danske sømand nølede ikke

Der blev ved indvielsen holdt mange taler, men længst i erindringen vil man bevare de ord, der blev udtalt af kaptajn J. Kastrup Olsen som tals-

Blandt de mange særprægede gaver, kollegiet modtog til indvielsen, var også denne model af barkentinen Emanuel, bygget på Eriksens skibsværft i Marstal 1917. Det er den 55-årige tidligere sømand og Frøselevfange, Svend Aage Svendsen, København, der de sidste 10 måneder har haft travlt med at bygge den efter fotografier og utallige telefonopringninger til Ærø. Han tog selv til Marstal og overrakte den.

mand for Danmarks Skibsførerforening og Dansk Styrmandsforening.

— Den danske nation var længe om at sætte stål imod stål, men den danske sømand nølede ikke, udtalte Kastrup Olsen blandt andet. Endnu inden den 9. april 1940 var den danske sømand i kamp, først for at skaffe forsyninger hjem til Danmark og efter den skelsættende dato i forreste linie i den kamp, der skulle blive Danmarks frihedskamp.

Den danske sømandsstand havde de største blodofre i frihedskampen, og det undrede og skuffede os, at Danmark nølede så længe med at anerkende sømændenes indsats. Først med indvielsen af 4. Maj-Kollegiet i Marstal får vi den endelige stadfæstelse af, at sømandens indsats anerkendes på lige fod med modstandsmændens herhjemme. Hele sømandsstanden takker Frihedsfonden for denne anerkendelse. Vi ventede længe, men Marstal-kollegiet var ventetiden værd.

Frihedsfondens formand, grosserer

P. M. Daell, fremhævede i sin tale nogle af de egenskaber, der har kendetegnet den danske sømand.

— De sejlede bare! skrev kaptajn H. C. Røder i titlen til sin bog om den danske sømands indsats i krigen. Det lyder så enkelt, men vi ved, at de sejlede med livet som indsats, og at det var dem, der i første række placerede os blandt vore allierede. I Frihedsfonden følte vi en ubetalt og en ubetalelig gæld til den danske sømandsstand, og det var med stor glæde, at vi bidrog til at virkeliggøre de planer, som Marstal forelagde os. Vi byder 4. Maj-Kollegiet i Marstal velkommen i kredsen af vore gældfrie, selvstændige og selvejende 4. Maj-kollegier.

Kollegiet i Marstal ledes af en bestyrelse, hvis formand er skibsfører Rasmus Christensen, der selv sejlede som kaptajn i allieret tjeneste under krigen. Som efor er ansat navigationslærer John Kørner, mens den daglige husførelse varetages af et hovmesterpar.

Værdifuldt materiale

2 bind med frihedskampens væsentlige fakta udgivet af fangekammerat på førende forlag

To kolleger har slået sig sammen i et samarbejde for at skabe et materiale, der kan finde anvendelse i skoler for elever over de 14 og måske især i det frie folkelige oplysningsarbejde, som det drives i aftenhøjskolerne.

Det er de to gymnasielærere Jørgen Barfod og Edele Kruchow.

De to bind har begge titlen: Danmark under 2. verdenskrig. De er hver især på knap 200 sider og koster ialt 17,50 kr.

For Jørgen Barfod gælder det, at han som aktiv modstandsmand kom til at sidde som k-z-lejrfange, og han har fundet, at man nu længe nok har talt om, at man måtte gøre noget for at orientere den opvoksede ungdom om, hvad der egentlig skete i okkupationsårene. Nu måtte der handles.

De to bind giver et fyldigt materiale, men kommer ikke med kommentarer.

MAN KAN VIST GODT SIGE, at besættelsestidens historie ikke har været dyrket ret meget direkte hidtil i aftenhøjskolerne. Ganske vist er et emne som Kaj Munk taget op en del steder, og her vil man jo ganske uundgåeligt komme en del ind på besættelsestiden. Men det er nu gavnligt, at man gennemgår alle okkupationsårenes forskellige trin.

De to bind dækker alle væsentlige forhold under besættelsen, og et stort noteapparat gør bøgerne bekvemme at arbejde med, ligesom et personregister er af stor værdi, når man bruger de to bøger som arbejdsbøger.

NÅR OKKUPATIONSÅRENE hidtil ikke har været dyrket meget i aftenhøjskolen, skyldes det nok flere ting. Man har f.eks. syntes, at man ville have tingene lidt mere på afstand for bedre at kunne foretage en bedømmelse, men hertil kommer ganske givet også, at mange, der har haft lyst til at gå i gang med emnet, ligesom har følt, at de druknede i det

enorme hav af bøger, man skulle igennem for ret godt at beherske emnet.

Barfods og Kruchows to bøger skaber oversigt. Man bliver ikke hængende i et enkelt tidsafsnit, men kommer de fem års begivenheder igennem, og bøgerne sikrer, at man får de meget væsentlige ting med.

Okkupationsårenes begivenheder kan meget anbefales som emne til vinterens aftenhøjskole. Dels har de ganske unge en betydelig interesse for emnet. De senere tiders begivenheder med en tilsyneladende oplussende antisemitisme synes at gøre det til en forpligtelse for folk i en lidt modnere alder at oplyse om emnet.

Vor kamp for friheden Danmark under 2. verdenskrig

Studievejledning - Indledning:

Denne studievejledning er udformet på grundlag af J. Barfod og E. Kruchow: Danmark under 2. verdenskrig I — II, 1959.

Dens formål er at give en oversigt over det store emne, således at de fleste spørgsmål kan blive berørt i løbet af 10 møder. Dersom man har mere tid til rådighed, vil man udmærket kunne gå frem i den rækkefølge, kapitlerne er stillet op i grundbogen, og man vil da selvfølgelig også kunne få en mere indgående drøftelse af de mange problemer.

Sammenfatningen til 10 møder betyder en lille ændring i kapitlernes rækkefølge, som det vil fremgå af det følgende. De spørgsmål, der er knyttet til hvert møde som diskussionsgrundlag, kan i flere tilfælde kun overfladisk berøre problemer, som man ellers kunne finde det naturligt at underkaste en grundigere

Hertil kommer, at mange, der var aktive, og langt de fleste danskere var jo med i frihedskampen, ganske vist under vidt forskellige former, faktisk kun har grundig viden om en del af kampen. De bør kende alle dens faser.

EMNET RÆKKER desuden ud i fremtiden, for et virkeligt studium i vor kamp for friheden vil være en effektiv hjælp til at finde et solidt ståsted i den nuværende kamp mellem ideologierne. Dette vil ske til glæde for den enkelte og til gavn for det Danmark, hvis fremtid jo afhænger så meget af den enkelte dansker.

Vi har bedt Jørgen Barfod om at udarbejde en studievejledning til brug for en aftenhøjskoles 10 aftener.

Vi vil bede Dem nøje overveje, om De ikke i vintersemestret skulle sætte emnet på Deres indbydelsesbrochure. De kunne f.eks. begynde med det samme at skabe interesse for at skaffe tilslutningen.

GOD ARBEJDSLYST

behandling. Det må imidlertid anbefales, at man undgår alt for mange sidespring, om tiden skal overholdes.

Spørgsmålene er tænkt som en vejledning for alle studiekredsdelegerne og en hjælp til at få nogle væsentlige sider af emnerne belyst. Arbejdet kan praktisk gennemføres således, at alle studiekredsdelegerne finder frem til de kilder i grundbogen, der kan belyse de stillede spørgsmål og iøvrigt gennemlæser de bestemte kapitler til hvert møde. Desuden kan det overlades to eller flere at finde forskellig litteratur i tilknytning hertil. I den forbindelse skulle litteraturoversigten i grundbogen være en hjælp.

Hvis da hvert spørgsmål mindst forberedes af to forskellige studiekredsdeleger, vil disse kunne indlede en diskussion, som de andre kan deltage i eller følge efter kilderne i grundbogen. Det må således stærkt

De hvide busser fra Sverige blev en af okkupationsårenes skønneste oplevelser.

anbefales, at man underbygger sine meninger ved citater eller ved kilderne, når de historiske begivenheder skal belyses, medens man selvfølgelig er frit stillet med hensyn til sin egen vurdering heraf.

I grundbogens litteraturoversigt omhandler de større værker om Danmark under 2. verdenskrig så at sige alle møderækkens emner, medens en del af de andre bøger i litteraturoversigten omfatter flere af emnerne. Iøvrigt kan man finde frem til den ønskede litteratur ved ganske simpelt at bemærke, hvorfra kilderne i grundbogen er udtaget. Dette er angivet foran hver af kilderne.

I den følgende studieplan er i forbindelse med de vejledende spørgsmål til drøftelse anført litteratur til besvarelse af disse spørgsmål. Det må dog bemærkes, at disse litteraturhenvisninger er stærkt begrænsede, og at der er brugt så få forskellige værker som muligt. Hvis man således ønsker yderligere baggrund for drøftelserne henvises til grundbogens litteraturoversigt.

STUDIEPLAN

Spørgsmål til drøftelse.

1. Den 9. april 1940 og tiden forud

(Grundbogen kap. 1)

1. Hvorledes havde Danmark sikret sin neutralitet? (politisk, militært)
2. Hvilken militær betydning havde

Danmark i krigen?

3. Hvorledes planlagde Hitler sin aktion mod Danmark?
4. Hvilke forvarsler havde Danmark fået?
5. Hvorledes reagerede regeringen på varslerne?
6. Hvad foregik der den 9. april 1940 i Danmark?
7. Hvorledes opfattede tyskerne Danmarks stilling efter 9. april 1940?

Litteratur: Danmark under Besættelsen III 169—170, 177, 188—190, 196—203, 223 ff., 301 ff., Frit Danmarks Hvidbog I 60—93, II 431—436, Knudsen og Ringsted: Maskerne falder i Nürnberg 148—151, 207—216, 231—237. Desuden kilderne ved grundbogens noter 4 og 7.

2. Forholdene i Danmark 1940

(Grundbogen kap. 2, 3, 4 og 8)

1. Hvorledes var regeringspartiernes stilling til tyskerne?
2. Hvilken stilling indtog Dansk Samling, kommunisterne og nazisterne?
3. Hvorledes var befolkningens indstilling overfor tyskerne?
4. Hvorledes rejstes modstanden mod tyskerne?
5. Hvordan foregik retsplejen?
6. Hvordan foregik de danske nazisters agitation?

7. Hvad foretog det tyske mindretal sig?

Litteratur: Danmark under Besættelsen I 263—276, 291—296, II 577—586, 460—467, 479—489, 631—640, E. Foss: Knæfaldet efter 9. april 29—38, 49—53, 76—77, 86—93, Vilh. la Cour: For dansk Domstol under Besættelsen 12—29, 49—56, 101—107, 144—158, J. Hæstrup: Kontakt med England 114—127, E. Scavenius: Forhandlingspolitikken under besættelsen.

3. Forholdene i Danmark 1941

(Grundbogen kap. 5, 6 og 7)

1. Hvilke følger i Danmark fik tyskernes indmarch i Sovjet?
2. Hvorledes behandledes kommunisterne?
3. Hvad er Antikominternpagten?
4. Hvad var Frikorps Danmark?
5. Hvad er Det danske Råd?
6. Hvilke opgaver havde faldskærmsfolkene i Danmark?
7. Hvorledes var indstillingen overfor sabotagen?

Litteratur: Danmark under Besættelsen I 307—318, III 539—556, 599—604, J. Hæstrup: Kontakt med England 99—113, Frit Danmarks Hvidbog I 262—276, II 111—117, E. Foss: Fra passiv til aktiv modstand 63—70.

4. Forholdene ude og hjemme 1942—43

(Grundbogen kap. 9 og 10)

1. Hvorledes reagerede søfolkene på begivenhederne den 9. april 1940?
2. Hvorledes reagerede de danske i udlandet efter den 9. april 1940?
3. Hvilke muligheder var der for at blive frivillig hos de allierede?
4. Hvilken betydning havde handelsflåden for de allierede?
5. Hvorledes var forholdene for Grønland?
6. Hvorledes var forholdene for Færøerne?

REJSEBUREAU

Bredgade 28 - København K
Telefon Minerva *4150

Parfumerie Bourjois A/S

HØFFDINGSVEJ 22
KØBENHAVN - VALBY

DAMECA

SKALBAKKEN 8
KØBENHAVN - VANLØSE

H. J. Wehle

ESPLANADEN 28
KØBENHAVN K.

WALTRICH

FINSSENSVEJ 12 - KBH. F.

ESKILDTSEN & SØN

NR. FARIMAGSGADE 61 — KØBENHAVN K.

Nordlundes Bogtrykkeri

NIELS HEMMINGSENSGADE 12 — KØBENHAVN K.

Skandinavisk Kontrol A S

A. L. DREWSSENS VEJ 2 — KØBENHAVN

Taastrup Trælashandel

RUGVÆNGET 2 — TAASTRUP

Hilberts Smede- & Maskinværksted

Aktieselskab
KØBENHAVN Ø.

ERNST GENKEL & CO. A/S

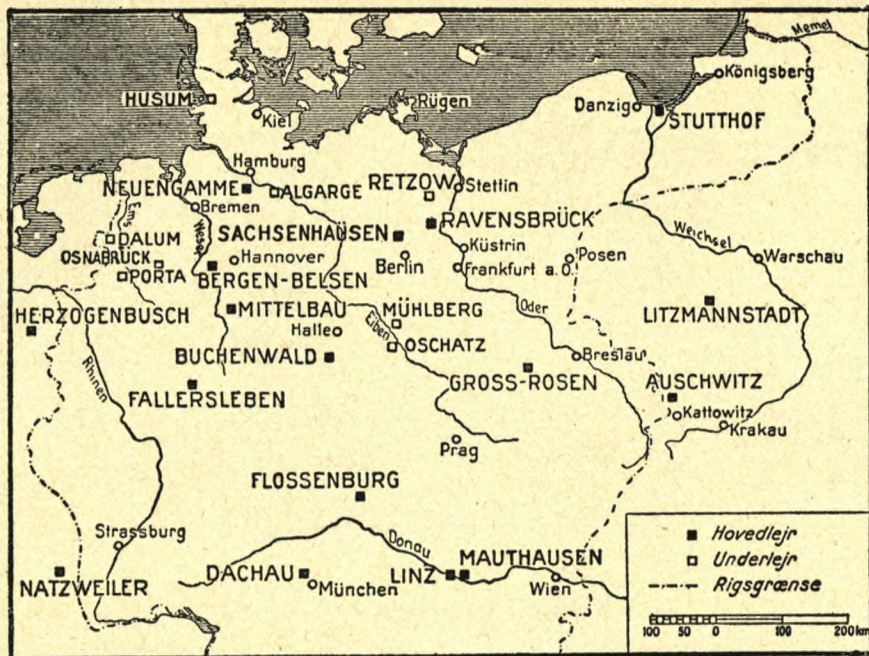
FREDERIKSHOLMS KANAL 2 — KØBENHAVN K.

SCANDINAVIAN PHOENIX A/S

Vesterbrogade 65 - København V.

BAADH & WINTHERS EFTF. A/S

KØBMAGERGADE — KØBENHAVN K.

Mange danske henlevede kortere eller længere tid bag de tyske k-z-lejres højspændingspigråd. Lejrene lå spredt over hele Tyskland og var enten hovedlejre eller udekommadoer.

7. Hvorledes var forholdene for Island?
8. Hvorledes udvikledes modstandsbevægelsen i Danmark?

Litteratur: Danmark under Besættelsen III 620—626, 638—640, 711—734, H. C. Røder: — de sejlede bare 395—401, Frit Danmarks Hvidbog II 170—178, Alkil: Besættelsestidens Fakta 1206, A. Fabritius m. fl.: Besættelsestidens illegale blade og bøger 17—29, Knud Pedersen: Churchillklubben, Chr. Vibe: Ene ligger Grønland 37—45, 159—170.

5. Valget den 23. marts og begivenhederne den 29. august 1943

(Grundbogen kap. 11 og 12)

1. Hvorfor tillod tyskerne folketingsvalget?
2. Hvilken stilling indtog regeringspartierne til valget?
3. Hvilken stilling indtog de illegale blade og Dansk Samling?
4. Hvad var valgresultatet og hvorledes bedømtes det?

5. Hvorledes forløb sabotagen fra april til august 1943?
6. Hvilke krav stillede tyskerne den 29. august og hvorledes bedømtes de af regeringen?
7. Hvorledes forløb den 29. august 1943 for hær og flåde?
8. Hvorledes så de officielle instanser på sabotagen?

Litteratur: Danmark under Besættelsen I 354—376, 387—402, 409—442, Alkil: Besættelsestidens Fakta 1206, F. H. Kjølens: Da Danmarks flåde blev sænket, J. Hæstrup: Kontakt med England 266—276.

6. Jøderne, transporterne og Frihedsrådet

(Grundbogen kap. 13, 14 og 17)

1. Hvorledes erfarede forud om overfaldet på jøderne?
2. Hvorledes foregik jødernes flugt?
3. Hvordan foregik de illegale transporter?
4. Hvad foretog danskerne sig i Sverige?

5. Hvordan dannedes Danmarks Frihedsråd og hvem sad i det?
6. Hvilke opgaver havde Frihedsrådet?
7. Hvordan var forholdet mellem Frihedsrådet og politikerne?
8. Hvorledes var Frihedsrådets forhold udadtil?

Litteratur: Danmark under Besættelsen II 683—690, 703—711, III 381—406, 414—424, Frit Danmarks Hvidbog II 95—101, 179—189, H. Lefevre: Mændene i Danmarks Frihedsråd, Aage Bertelsen: Oktober 1943.

7. Tyskerne og deres hjælpere efter 29. august 1943

(Grundbogen kap. 15 og 19)

1. Hvilke korps fik nazisterne organiseret?
2. Hvor havde tyskerne hovedkvarter og hvordan gik det dem?
3. Hvordan behandlede tyskerne deres fanger?
4. Hvad er schalburgtage?
5. Hvorledes arbejdede de tyske terrorgrupper?
6. Hvordan behandlede de tyske flygtninge?
7. Hvorfor søgte modstandsbevægelsen at dræbe stikkerne?
8. Hvorledes reagerede tyskerne på stikkerlikvidationerne?

Litteratur: Danmark under Besættelsen II 523—534, III 107—124, Frit Danmarks Hvidbog I 232—234, II 54—60, 81—89, 338—340, Niels Jydes Breve 31—44, Frode Jakobsen: En redegørelse; De sidste timer, Afskedsbreve fra danske patrioter.

8. Modstandsbevægelsen efter den 29. august 1943

(Grundbogen kap. 16)

1. Hvad var formålet med sabotagen?
2. Hvorledes var sabotagen organiseret?
3. Hvilke former for sabotage fore-

HUGO DORPH

TAASTRUP

Ingeniørfirmaet

MOGENS BALSLEV

Rådgivende civilingeniører

MARTINSVEJ 8 — KBH. V.

G. Salicath & Co.

TORDENSKJOLDSGADE 25

KØBENHAVN K.

A/S Fællesbageriet

Ringsted

ANDELSBANKEN

Ringsted

BRØDRENE HILLERS

Sjællands Jern- og Stålforretning
Slagelse

MØNS OMNIBUSSER

Stege

STAALVINDUE-CENTRALEN

NY ØSTERGADE 34 — KØBENHAVN K.

A/S Banken for Ringsted og omegn

RINGSTED

SPAREKASSEN FOR KORSØR OG OMEGN

MØENS DISCONTOBANK

AKTIESELSKAB

STEGE

AKTIESELSKABET

STEGE TRÆLASTHANDEL

SPARE- OG LAANEKASSE

FØR LANDBOERE PAA MØEN

AAGE FRANDSEN

Købmand
Stege

JOHS. RASMUSSEN's

BOGHANDEL
Stege

MØENS FOLKEBLAD

W. MICHØ JENSEN

Stege

gik og hvor ofte foretoges sabotage?

4. Hvilken betydning havde jernbanesabotagen?
5. Hvad var formålet med den illegale presse?
6. Hvor udbredt var den illegale presse?
7. Hvorledes arbejdede de militære grupper?
8. Hvorledes var befolkningens indstilling overfor modstandsbevægelsen?

Litteratur: Frit Danmarks Hvidbog II 326—338, 340—345, J. Hæstrup: Hemmelig Alliance II 103—126, Alkil: Besættelsestidens Fakta 1206, Danmark under Besættelsen III 81—96, Niels Jydes breve 19—30, A. Fabritius: Besættelsestidens illegale blade og bøger 17—29, 60, 77, 82, 84, 110, 119, 127, 150, 173—195.

9. Koncentrationslejrene og Danmarks økonomiske forhold til Tyskland

(Grundbog kap. 20 og 21)

1. Hvorledes fik tyskerne arbejdskraft til Tyskland?
2. Hvorledes var det økonomiske forhold til Tyskland ordnet?
3. Hvor stor blev Tysklands gæld til Danmark?
4. Hvad var koncentrationslejrenes formål?
5. Hvorledes behandledes kz-fangerne retsligt?
6. Hvordan var de sundhedsmæssige forhold i koncentrationslejrene?
7. Hvor mange fanger var der i koncentrationslejrene?
8. Havde tyskerne kendskab til koncentrationslejrenes forhold?

Litteratur: Danmark under Besættelsen I 462—464, Frit Danmarks Hvidbog II 11—17, P. Thygesen: Læge i tyske koncentrationslejre 41—50, 93—107, 115—126, Johs. Fosmark m. fl.: Danske i tyske koncentrationslejre 55—61, 107—111, 187—193.

10. Folkestrejken og den 5. maj 1945

(Grundbogen kap. 18 og 22)

1. Hvorledes opstod folkestrejken?
2. Hvor og hvorledes foregik strejken?
3. Hvilke forholdsregler traf tyskerne?
4. Hvorledes reagerede politikerne på strejken?
5. Hvad var Frihedsrådets indstilling til strejken?

6. Hvilken betydning havde strejken for Frihedsrådet og politikerne?
7. Hvad var Frihedsrådets planer for efterkrigstiden?
8. Hvorledes kom den 5. maj 1945 til at forløbe militært og politisk?

Litteratur: Danmark under Besættelsen II 715—718, Frit Danmarks Hvidbog II 215—236, 352—365, 448—450, 485—486, J. Hæstrup: Hemmelig Alliance 291—317.

J. H. BARFOD.

SANDHEDEN om HAGEKORSET!

Tyskernes egne dokumentarfilm sammensat til en rystende skildring af nazisterne

Der er lavet mange film om besættelsen — eller episoder fra besættelsen — men den bedste af dem alle er først kommet frem nu. Det er filmen om Hitler: „Mein Kampf — Sandheden om Hagekorset“. Denne film er sammensat af en række do-

kumentarfilm, men alligevel er der en rød tråd igennem den. Det er stærk kost, fordi filmen viser virkeligheden, og fordi filmen er sandhed. Netop sådan var Hitler og hans forskellige håndlangere.

Det er den svenske kulturskribent

Krigsfanger mejet ned af nazisterne i 1944.

Anker Larsen & Sønner

Fiskeeksportør
Klintholm pr. Borre

**SØNDERBY BRYGGERI
MØNS MOSTERI**
Sønderby pr. Borre

EINAR N. FREDERIKSEN
Murermester
Stege

TOMMERUP BOGTRYKKERI
Stege

CHR. KANSTRUP
Stege

KERT RASMUSSEN
Urmager & Guldsmed
Stege

**MØNS
INSTALLATIONS COMPAGNI**
Stege

A. HOUMANN
Isenkræmmer
Stege

WALTER BERGER
Bagermester
Besser pr. Tranebjerg - Samsø

TAGE STILLING
RØNDE

**Smørexportforeningernes
Fællessalg**
AARHUS

HORNE ISENKRAM

FYENS ANDELS-FODERSTOFFORRETNING
A. M. B. A.

ODENSE-FILIAL

ALF LEHRMANN
Aut. S. M. C.-Forhandler
Tlf. Haarby 61

**Sydjyenske Landmænds
Smørexportforening**
ODENSE

**HAARBY
KAROSSEFABRIK**

GRAABRØDRE FARVEHANDEL
Odense

SANDGAARD & SØN
Aut. installatør
Tlf. 376 - Ringe

**A/S H. C. CHRISTENSENS
STAALSKIBSVÆRFT**
Marstal

ANDERS EGEDE JENSEN
MURERMESTER
TRANEBJERG SAMSØ

SAMSØ SPARE- OG LAANEKASSE
TRANEBJERG

SAMSØ BANK
TRANEBJERG

Erwin Leiser, der sammen med journalist Tore Sjöberg har skabt filmen. Erwin Leiser er født i Tyskland, men i 1938 måtte han flygte. Han slog sig ned i Sverige, hvor han hurtigt slog sit navn fast som kulturskribent.

Han lod Hitler selv fortælle.

Det bedrøvede Erwin Leiser, at den opvoksende ungdom nok hørte beretningerne fra besættelsen, men det var alligevel som om de ikke rigtig forstod, hvad der var passeret. Han besluttede derfor at skabe en film, som gav denne ungdom forståelse for, hvad der virkelig skete. Det var i første omgang Erwin Leisers mening at skabe en film over Hitler og hans bog „Mein Kampf“, men da han havde påbegyndt forstudierne til denne film, fandt han frem til en række interessante dokumentarfilm, og slutresultatet blev, at han lod Hitler selv fortælle — netop gennem de film, som Goebbels og hele hans reklamemaskineri lod optage. Resultatet blev måske nok rystende for dem, der helst har villet glemme, men alligevel en meget betydelig film, netop fordi den fortæller den opvoksende ungdom, hvordan nazisterne virkelig var. Ingen grusomhed var for gemen for dem. Men filmen fortæller samtidig, hvordan Hitler kom til magten og hvordan psykosen omkring ham opstod i Tyskland. Og tyskerne har selv filmet de fleste af deres grusomheder. Det er en af de ting, som gør filmen ekstra anklagende . . .

Mange medskyldige.

Det er mærkeligt på et tidspunkt i filmen at følge optagelser fra Nürnbergprocessen, hvor en del af forbryderne sad på anklagebænken. På normal demokratisk måde blev de en efter en spurgt, om de kunne erklære sig skyldige i anklagerne. Denne episode skildrer filmen, efter at man har set en lang række af grusomhederne, og en efter en rejser de anklagede sig og erklærer: — Ikke skyldig!

Dette får filmens instruktør til at sige: — Hitler kan aldrig have gjort det hele selv. Der var mange medskyldige i dette drama, som kostede 25—30 millioner mennesker livet.

Jødiske børn i ghettoen i Warszawa.

Nu — så mange år efter krigen — er det som bekendt umuligt at finde en tysker, der har været nazist, og det er aldeles komplet umuligt at finde en tysker, som har deltaget i tortur, nedskydninger af uskyldige eller lignende. Nu er der slet ingen tysker, der kan forstå, at nazismen begik den slags forbrydelser . . . Hvordan mon denne film virker på tyskerne i dag? Den fik fine anmeldelser i de tyske blade, og den kan måske hjælpe lidt på hukommelsen på en og anden . . . !

I dag fatter man ikke, at denne film ikke er blevet lavet for længe, længe siden. Idéen er så nærliggende. Tyskerne har godt af at se den, og den opvoksende slægt såvel som alle vi andre har også godt af det . . . netop nu, hvor vi forlængst har gjort Tyskland til et af de mest yndede turistlande for skandinaver, og hvor vi på alle måder — også forsvarsmæssigt — har placeret os i båd sammen med tyskerne.

Ikke had, men sandhed.

Det er ikke filmens hensigt at skabe had til tyskerne. Den vil kun fortælle sandheden — og intet andet end sandheden.

Filmens fremkalder en lille episode i erindringen hos skriveren af disse linjer. For et par år siden var jeg en tur i Tyskland på forretningsrejse. Jeg standsede ved en lille kro mellem Bremen og Lingen for at spise. Kroværtten gik selv og serverede. Han var typisk tysker, med det typiske duel-ar på den ene kind.

— Er De dansker, spurgte han, efter at maden var bestilt.

— Ja, svarede jeg.

— Ah, sagde han. Danmark er et dejligt land. Jeg gjorde krigstjeneste i Danmark i et par år under den tyske besættelse . . . Det var et herligt land . . .

Længere kom han ikke i sin skilddring. Jeg rejste mig og gik — uanset, at maden var bestilt. Mere end en halv million tyskere har på et eller andet tidspunkt gjort tjeneste i Danmark. Millioner af tyskere gjorde tjeneste omkring Warszawas ghetto . . . Millioner kender til nedskydning eller arrestationer. De har blot ikke villet være ved det. Både de — og alle vi andre — har godt af at gøre os det klart påny.

Hvad de unge siger.

Men hvordan reagerer ungdommen

<p>AKTIESELSKABET</p> <p>FERM</p> <p>ULSTRUP</p>
<p><i>N. Ditlev</i></p> <p>Bandagist</p> <p>Vestergade 32 - Randers</p>
<p>Chr. Birk</p> <p>Urmager og Optiker</p> <p>Houmeden 5 - Randers</p>
<p>Gustav H. Rasmussen</p> <p>VIVILD</p>
<p>ZONE-REDNINGSKORPSET A/S</p> <p>Randers</p>
<p>A/S ROSE-JENSEN</p> <p>Murermester- og Entreprenør- forretning - Randers</p>
<p>AUNING SAVVÆRK</p>
<p>N. WARNSTRØM</p> <p>Ny Grenaavej - Randers</p>

<p>MELLERUP UNGDOMSSKOLE</p> <p>RANDERS</p>	
<p>Factory Holding Co. A/S</p> <p>RANDERS</p>	
<p>RANDERS AMTSAVIS</p>	<p>CHAS. MORTENSEN</p> <p>SEJL - FLAG - TELTE</p> <p>RANDERS</p>
<p>HALD ANDELSMEJERI</p> <p>Hald St.</p> <p>Telefon 5 Telefon 5</p>	
<p>A/S WINKLER & WINDSLØV</p> <p>SILKEBORG</p>	
<p><i>Silkeborg</i></p> <p><i>Husholdningsskole A/S</i></p>	
<p>GEORG THYGESEN</p> <p>Tricotagegaarden</p> <p>Tulstrupvej 13 - Ikast</p>	<p>SVEND ØSTERGAARD & SØN</p> <p>Trikotagefabrik</p> <p>Ikast</p>
<p>NIELS RASMUSSEN</p> <p>Tricotagefabrik</p> <p>Sportsvej 1 - Ikast</p>	<p>HANS JENSEN</p> <p>TRIKOTAGEFABRIK</p> <p>IKAST</p>
<p>AKTIESELSKABET</p> <p>NYBO HAGELSKJÆRS</p> <p>TØMMERHANDEL</p> <p>Ikast</p>	
<p>NIELS MIKKELSENS</p> <p>TRIKOTAGEFABRIK A/S</p> <p>Ikast</p>	

ved at se denne film? De har alle hørt beretninger fra besættelsestiden. De har alle hørt om den og den, som var frihedskæmper, men det billede, de har dannet sig, har været yderst problematisk. „Mein Kampf — sandheden om Hagekorset“ giver et godt billede. Den fortæller, hvordan det var muligt for Hitler at komme til magten. Den fortæller om den psykose, der beherskede masserne foran Hitlers talerstole, og den fortæller sandheden om nedslagtninger af mennesker, om udsultninger, om død og ødelæggelse, som fulgte i nazisternes fodspor. Derfor er filmen rigtig at vise for den opvoksende slægt.

Men hvad siger de unge da, efter at have set den. Her er nogle udpluk af tilfældige unges kommentarer, idet de gik ud fra biografen:

Johan Nielsen, Blegdamsvej, 17 år:

— Det var forfærdende, absolut forfærdende. Jeg har i sommer været på vandretur i Tyskland, og det var et herligt turistland. Jeg har også hørt de forskellige beretninger fra frihedskampen, men jeg havde dog aldrig forestillet mig, at det kunne være sådan. Det turde være indlysende, at der var andre end Hitler, der havde skylden for disse menneskeslagtninger. Man begriber ikke, at filmens fortælling hører til vor tid. Nu er spørgsmålet, om menneskene er blevet klogere . . . ?

Eva Hermansen, skoleelev, 16 år:

— Selvfølgelig har jeg hørt om K-z-lejre og nazitid. Men jeg havde aldrig forestillet mig det sådan. Filmen er naturligvis rigtig, men jeg er alligevel ikke sikker på, at man skal vise den, for ingen kan have en rolig time efter dette. Hvornår går en ny diktaturstat amok? De gamle vikinger nøjedes med at hugge hovederne af hinanden, men i vor oplyste tid benytter man sig af pinsler og sadisme. Det var djævelsk, men måske forstår jeg nu bedre, at onkel Carl stadig har dårlige nerver. Han var meget med i frihedskampen i sin tid.

Er verden blevet bedre?

Henry Carlsen, cand. jur., 23 år:

— Djævelsk er det rette ord. Det var ikke mennesker, men djævlene. Jeg

kendte en del til forholdene fra min far, som har berettet så meget, men alligevel kan man ikke i fantasien forestille sig det rigtigt. Derfor er denne film god. Tyskerne har pådraget sig generationers had gennem deres handlinger. Men spørgsmålet må være i dag: — Findes der ikke stadig k-z-lejre, hemmeligt politi og „tyskere“, som gerne vil lade sig rive med, og som gerne vil rykke i aftrækkeren. Filmens psykologiske opbygning var mesterlig. Man forstod og fornemmede, hvordan det hele var muligt.

Egon Nielsen, Skovshoved, maskinlærling og 17 år:

— Min onkel blev dræbt af tyskerne. Derfor ville jeg se denne film. Jeg har hørt „røverhistorierne“ fra den tid, men først nu i filmen kunne jeg fornemme mentaliteten. Dette gi-

ver filmen værdi. Det var ufatteligt, at såkaldte mennesker kunne behandle medmennesker således. Bagefter ryster man af skræk for magtkampen mellem øst og vest, og for kampen mellem sort og hvid. Er vi da ikke blevet klogere? Der skal åbenbart altid findes et Korea eller et Congo. Men hvornår bryder de helt store stridigheder ud igen? Lad alle de store statsmænd se filmen. Mon ikke det ville hjælpe på enigheden i FN?

Ekspeditrice Eva Christensen, Rymsgade, 18 år:

— Jeg sover ikke i nat. Det var en forfærdende film. Jeg havde aldrig troet, at noget sådant var muligt, og jeg kan ikke forstå, at man viser det nu bagefter. Men menneskeheden kan måske lære af det.

— Ja, mon ikke.

—ark.

Bernadotte-statuen afsløres

En hyldest og tak til befrieren Folke Bernadotte

Onsdag den 5. oktober kl. 15 samles en kreds af indbudte og andre interesserede i Krusaa for at afsløre en statue af greve Folke Bernadotte.

Statuen står på en sokkel af bornholmsk granit. Den har fået sin opstilling ved hovedlandevejen, hvor de tyske besættelsestropper trængte ind i landet, og hvor de danske og svenske hvide busser fem år senere kørte til Tyskland og bragte 12.000 danske og nordmænd tilbage til livet.

For at understrege vejens særlige karakter og betydning er der ved siden af den nye, brede autovej bibeholdt et lille stykke af den oprindelige, brolagte vej.

Statuen er skabt af billedhuggeren Gudmundsen-Holmgreen efter meget omhyggelige studier. Det er lykkedes at gengive Bernadottes karakteristiske rejsning og holdning på en fin måde.

Beplantningen og hele ordningen af arealet omkring statuen samt dens placering er udformet af arkitekt Bent Mackeprang.

Midlerne skaffet ved en landsindsamling

Midlerne til statuens rejsning er skaffet ved en landsindsamling, der startedes i marts 1949. Der nedsattes en komite på godt 50 medlemmer, fordelt over hele landet.

Der blev udskrevet en konkurrence om det mest velegnede monument, og der kom mange gode forslag.

Det blev billedhuggeren Gudmundsen-Holmgreens „David i løvekulen“, der fik førsteprisen. Ideen byggede på en udtalelse af Folke Bernadotte om, at han under sit arbejde hos Himmler netop lod sine tanker gå til David i løvekulen.

Der rejstes imidlertid en voldsom debat imod udkastet, og man samledes om at fravige det symbolske. En statue blev således det gennemførlige kompromis.

I de bevægede dage gennemførtes rejsningen af en granitsten på vejens vestlige side. Den bærer et skønt relief af Folke Bernadotte. Stenen vil blive stående i den grusgrav, hvor

den oprindelig er rejst. Såvel arealet som stenen er af komiteen overdraget til amtet.

En forpligtelse at føre denne sag igennem

For talrige befriede danskere har det været en forpligtelse at føre denne sag igennem, og man vil den 5. oktober samles i glæde over, at monumentsagen har fået en god og smuk løsning.

Tankerne går til de mange fra CB kolonnen. Flere af dem kørte en hel måned, før befrielsens time var inde, gennem hele Tyskland og samlede norske og danske fanger sammen fra tugthuse, fængsler og koncentrationslejre.

Arbejdet var yderst farligt og krævede mod, beslutsomhed og en enestående energi. At arbejdet var farligt, ved enhver, der så og hørte det store antal dybdeflyvere, der hver dag gennemkrydsede det vidtforgrenede tyske rige. De få tvivlere blev overbevist i de sidste Neuen-gammedage. En kolonne CB-syge-transportvogne rullede ind i lejren til revieret. Flere af vognene var gennemhullet af kugler fra dybdeflyvere, der havde regnet med, at bilerne var tyske.

Flere såret under hjælpearbejdet

Flere CB-er blev da også såret, og en enkelt dræbt under hjælpearbejdet.

Tankerne går til de tidlige transporter, der blev ledet af dr. med. Lorentzen, Bov.

Med stor frygtløshed udførte detachmentet sit farefulde arbejde.

Tankerne går til de enestående chauffører fra De hvide Busser, til de fascinerende sygeplejersker på karantænestationen i Padborg, til de flittige kvinder på mejeriet i Krusaa, der gav tusinder af fanger sydfra det første menneskemåltid på dansk jord.

Tankerne går til de svenske brødre, der meldte sig frivilligt til hjemtransporterne. De var alene ved deres tilsynskomst en hilsen fra en anden verden end den verden, der var blevet så mange danskeres bag tremmer og pigtråd.

De var en besegling på, at nordisk samhørighed ikke blot er noget, der

kan synges om og finde udtryk i lyrik. Det kan leves. Det kan manifesteres. Og det blev manifesteret.

Befrieren Bernadotte

Men mest af alt går tankerne til Folke Bernadotte. Minister Ditleff havde gjort et godt forarbejde, men kronen på værket blev den geniale indsats at skaffe et ja fra Himmler selv til redningsarbejdets gennemførelse.

Havde Bernadotte ikke haft et tydeligt personligt mod, var sagen slet ikke lykkedes. Ved en lejlighed som denne bliver mange rørstrømske. Dette er ikke nødvendigt her, for der foreligger kendsgerninger, der taler — og taler stærkt.

Kendsgerningerne taler om befrielsen, befrielsen ikke blot fra en umenneskelig tilværelse i det nazistiske pigtrådshelvede, men også befrielsen fra at blive likvideret, inden de allierede nåede frem.

Vi må i denne forbindelse ikke glemme ordren fra SS-skolebrevene: Skulle det tyske rige lide nederlag,

er det en ordre, at alle politiske fanger skal ombringes.

3000 levende brændt i krigens sidste timer

I lejren i Landsberg i Sydtykland indespærredes i krigens sidste timer samtlige 3000 k-z fanger i lejrens barakker, der antændtes, og samtlige fanger omkom.

Det var også befrielse fra at komme i klemme mellem den tyske front og de allieredes front, der jo kunne været blevet fangernes skæbne — hvis ikke befrielsen var kommet med De hvide Busser.

Ordet tak kan forekomme nogle fattigt i denne forbindelse, men når det siges af en tusindtallig skare af kvinder og mænd, der har stået ansigt til ansigt med døden, har ordet en klang af dybde og inderlighed, som i denne forbindelse gør ordet rigt og varmt.

Takken gælder en mand, og takken gælder det land, der fostrede denne mand.

F-k.

HVORDAN FØLTES DET AT KOMME HJEM?

Tre udfanger om det uforglemmelige gensyn med Danmark

Umiddelbart før grev Folke Bernadotte rejste til Palæstina, havde han et kort møde med nogle få danske koncentrationslejr-fanger. Det fandt sted for åbne mikrofoner i den danske radio. Koncentrationslejr-fangerne fortalte da, hvordan det havde været at blive reddet bort fra det tyske helvede, og alle som een rettede de en tak til Folke Bernadotte for hans indsats. Folke Bernadotte svarede:

— Der er ingen, der skal takke mig, for jeg har kun gjort min pligt. Intet menneske skal takkes, fordi I blev reddet. Takken skal rettes opad — giv den til Gud og ikke til mennesker!

Det var en karakteristisk udtalelse af grev Folke Bernadotte. Han var en stor mand, og han forblev en stor mand hele sit liv. Selv om han ikke i levende live brød sig om at blive takket, kan ingen forhindre, at der nu — onsdag den 5. oktober, afsløres en statue af ham nede ved den danske grænse — en statue, rejst i taknemmelighed af det danske folk.

I anledning af denne højtidelighed har vi foretaget et lille rundspørge til tre tidligere fanger. Spørgsmålet til dem lød enkelt: — Hvordan følte det at komme hjem?

Skrædermester Jacob Brandt siger:

— Det var som at komme fra helvede til himmel. Alene den følelse at passere fra Tyskland over den danske grænse var ubeskrivelig. Jeg glemmer aldrig modtagelsen i Danmark. Vi fik chokolade, dejlig mad, cigaretter, blomster, kys og kærtegn. Det var en helt ubeskrivelig lykkefølelse at være hjemme igen. Jeg sad i k-z-lejr i Theresienstadt sammen med min søn, og jeg mindes så tydeligt den dag, da De hvide Busser kom. Det var som om himlens porte åbnede sig. Det var svenske gutter, der kørte vore busser, og de indledte med at sige: — Nu skal I hjem, nu er I frie! Det var ord, som kun de folk kan fatte, der selv prøvede det. Da jeg erfarede, at det var Folke Bernadottes aktion, der var lykkedes, mente jeg, at han måtte være en engel — og ikke et menneske. Jeg glemmer aldrig de dage, da vi nåede hjem til vore landsmænd herhjemme, og jeg glemmer aldrig den modtagelse, de gav os. Det er helt ubeskriveligt. Hvis nogen har fortjent at blive mindet og hædret, så er det netop Folke Bernadotte, og jeg finder også, at det er sket på det rigtige sted, nemlig nede ved den danske grænse.

Assistent Erik W. Beermann udtaler:

— Jeg så De hvide Busser i Dachau. Vi var blevet jaget op om natten, og vi stod opmarcheret, da busserne kom. Jeg tudede, da jeg så dem. Det var med en egen følelse, jeg kravlede op i bussen og fik overrakt en Røde Kors-pakke. Jeg skjulte ansigtet, for jeg tudede stadig. Det samme gjorde mange andre.

Jeg kom med en af de sidste busser fra Neuengamme, kan jeg huske. Man mente, at der var for få busser, og derfor skulle nogle af os gå et stykke vej. Jeg meldte mig som en af dem, der kunne gå. Men så kom der alligevel tilstrækkeligt med biler, og i de sidste var vi kun 15—16 mand i hver. Og ingen vagter, slet ingen tyskere. Jeg kan ikke skildre mine følelser for hjemturen . . . og dengang vi passerede grænsen, hvor Folke Bernadotte nu får sit minde.

Jeg så ikke min kone og børnene, før jeg kom hjem fra Sverige. Det skete allerede den 6. maj. Jeg kom her til Toldbodgade kl. 10 om formiddagen . . . til min kone og børnene.

Min lille pige havde jo nok hørt sin mor fortælle om mig, men hun havde været for lille til at huske mig. Da hun hørte en råbe, at nu kom far, løb hun ud i entréen på sine små pusselanker, og der modtog hun mig. Hele dagen ville hun blive siddende hos mig. Det kan ikke forklares rigtigt, og slet ingen, der ikke selv har oplevet det, vil være i stand til at forstå de følelser, man var grebet af. Jeg mindes også Folke Bernadottes besøg i lejren. Han var en personlighed uden lige. Han havde fået besked på at tale tysk, såvidt jeg har forstået, men det brød han sig ikke om. Han talte svensk, når det passede ham. Vi har meget at takke ham for, og vi er nogle stykker, der aldrig glemmer ham.

Læge, dr. med. Jørgen Kieler siger:

— Jeg kom over grænsen den 20. april i en bus med patienter fra revieret i Neuengamme, hvor jeg havde arbejdet sammen med min bror. I nærheden af Frøslev husker jeg, at jeg mødte min mor, og det var netop hendes fødselsdag den dag. Det var en ubeskrivelig glædelig følelse at ønske hende til lykke, og så kan det nok være, at der blev spurgt ud om familien. Jeg kunne fortælle hende, at også min bror velbehødent var på vej hjem. På vejen til Sverige drøftede vi naturligvis at »hoppe af«, men vi blev alligevel enige om at fortsætte af hensyn til Røde Kors. Efterhånden som toget nærmede sig København, sprang dog mange af som kakkerlakker.

Det var næsten ufatteligt, at så mange slap fra det med livet i behold. Til sidst var vi nede på 6—700 kalorier om dagen — ca. en tredjedel af det, vi skulle have haft. Sult-sygdomme var også begyndt at ramme min bror og mig, og det tog mange, mange måneder at overvinde følgerne af dette igen. Hos mange sidder der endnu følger tilbage fra opholdet dernede.

Vi, der er sluppet godt fra det, har al mulig grund til taknemmelighed.

—ark.

TYSLAND UNDER HITLERS HERREDØMME

Sober, nytysk historieskrivning

Af seminarirektor, cand. mag. Paul Holt.

Hermann Mau og Helmut Krausnick: „Tysklands historie 1933—45“. Oversat af Conrad Raun. 158 s. Det danske forlag.

Man har som bekendt en tydelig fornemmelse af, at der er mange i det tyske folk, som ikke gerne vil vide noget om Hitlertiden i Tyskland. Det er derfor af særlig interesse, når der fremkommer tyske værker om denne periode. Vover de at gå åbent til værks? Eller prøver de at snakke udenom?

I den her foreliggende bog møder man et virkelig ærligt forsøg på at give en sand fremstilling af personer, tilstande og begivenheder, en fremstilling der på een gang er rolig, nøgtern og gribende.

Den forfalder ikke til letkøbt forargelse eller til falske undskyldninger, den snager ikke i uhyggelige skildringer, som der ellers er anledning nok til, men giver blot klar besked — og den er jo tilstrækkelig rystende i sig selv.

Forf. har ganske naturligt stillet sig selv det spørgsmål: Hvordan kunne det gå til, at en mand med Hitlers egenskaber kunne få den vældige magt?

Der peges i den sammenhæng på den kendsgerning, at store dele af det tyske folk ikke ville erkende virkeligheden efter nederlaget i 1918, at oppositionen imod Weimarforfatningen ikke ville anerkende den nye stat i og for sig, altså principielt ikke ville gå ind under nogen form for loyalitet over for den. Det gjaldt både oppositionen til højre og til venstre. Dertil kom den særlige nationale tyske tradition og de elendige økonomiske forhold med den kæmpemæssige forarmelse efter 1. verdenskrig og arbejdsløsheden i 1930, alt sammen forhold, som skabte længsel efter et „nyt rige“ og en forventning om den „store fører“, der skulle komme.

Man må sikkert også fremhæve Hitlers personlige egenskaber, hans mærkelige evne til at tvinge andre mennesker ind under sin magt, rent sjæleligt.

Der er ikke noget forsøg fra forf. side på at benægte, at Hitler i sin første periode havde folkets overvældende flertal bag sig. Han havde jo også meget påviselige resultater at henvise til.

Først langsomt begyndte det at gå op for nogle i folket, først og fremmest kirkelige ledere, hvilken forfærdelig ånd, det var, som gennem dette herredømme beherskede alt og alle. Det er i og for sig forståeligt, for hvem kunne tænke sig, at et sådant menneske var muligt?

Det er jo netop det dæmoniske ved ondskab, at den virker under dække af sin egen fornægtelse: der eksisterer ikke onde, men kun „syge“ eller „afsporede“ mennesker! Det er en forklaring på, at ondskaben kan få sin store chance i virkelighedens verden.

I bogen gives der en meget sympatisk fremstilling af oppositionen imod Hitler, særligt som den tilspidsede sig i 1944, kulminerede med attentatet på ham den 20. juli. Men uklarheden m. h. t. hans modstanderes politiske mål kommer også frem.

Det er vel ganske naturligt, at en tysker vil fremhæve de allieredes krav om betingelsesløs kapitulation som en af årsagerne til, at Hitler til det sidste kunne triumfere over sine modstandere i selve Tyskland. Men man bør i denne sammenhæng dog ikke glemme erfaringerne fra 1918, da det lykkedes tyskerne at opfinde legenden om „dolkestødet i ryggen“ og på den måde søgte at flygte fra nederlaget virkelighed. Noget sådant måtte ikke gentages, denne gang skulle der ikke være nogen mulighed for, at tyskerne ikke skulle kunne

opleve det totale nederlag, og det er vist også lykkedes.

Man savner noget en nærmere redegørelse for de gamle politiske partiers medansvar for udviklingen før 1933, for det går ikke an at forbigå, at deres svigten, f. eks. m.h.t. samarbejde, er en af årsagerne til Hitlers sejr. En anden årsag, som også burde være nævnt, er det åndelige tomrum, der var i folket, symboliseret i „vandrefuglenes“ vandring ud i den blå luft, den åndelige nihilisme, relativering af alle værdier, som var et fremtrædende kendetegn i datidens åndslev, og en omsiggribende moralsk opløsning. Som helhed må man sige, at denne korte fremstilling af disse for både Tyskland og hele verden skæbnesvangre år er et værdifuldt vidnesbyrd om, at der virkelig er tyskere, som for alvor har lært noget af historien, og derved er der mulighed for på lige fod at drøfte både fortiden og fremtiden med dem. Det er en fortrinlig bog.

Paul Holt.

Gribende roman

Fornedrelse, helvede, befrielse af „De hvide Busser“

Jørgen Rytter: Høst Tidløs. Gyl-dendal, 186 sider. 18,75.

I slutningen af 1943 blev maleren Jørgen Rytter og 14 kammerater fra en illegal gruppe taget til fange af Gestapo.

De 5 blev henrettet, de 9 sendtes som straffefanger til Tyskland.

Og først nu kommer bogen „Høst Tidløs“, hvor han i romanform fortæller om sit liv i KZ-lejren, indtil det øjeblik, da han ser „de hvide busser“ og bliver reddet.

Det er en gribende beretning om livsforhold under eksistensgrænsen.

Forfatteren fortæller om kampen mod sulden, sygdommen, fornedrelsen og råheden, men også om menneskelighed og kærlighed, som han oplevede sammen med kammerater og landsmænd i fangenskab.

Ærligt fortæller han om sin rystende angst, når lejren bliver bombet, eller når han som medlem af en sprængkommando må ud om natten og afmontere de faldne bomber i deres kratere. Og bagefter hører vi ham fortælle om sin glæde over, at han stadig lever, da han endelig er „hjemme“ i sin elendige køje, efter at det hele er overstået. Man undres over, at glæden over livet også kunne føles under de forfærdende forhold, fangerne levede under.

Og man forstår ham, da han fortæller om sit møde med den danske sømandspræst fra Hamborg, der var i den første Røde Kors-lastbil, der nåede udekommendoen, som forfatteren på det tidspunkt var i.

— Nu er dette helvede snart forbi, sagde han og så på mig.

Jeg kunne næsten ikke holde hans medlidende ud.

Han så på min køje og på bundbrædderne og rundt i salen, og jeg så pludselig det hele med hans medlidende øjne. Jeg blev flov over, at han skulle se mit liv her, at han skulle læse Varvaras navn, at han skulle ynke mit hjem og kalde det helvede. Det var det jo, men det var ikke min skyld, jeg kunne ikke gøre det bedre. Jeg havde skabt den eksistens, det var muligt for mig at skabe under disse forhold, og livet var stort og rigt, vidste jeg, selvom jeg godt med hans øjne kunne se, hvor ynkelige forhold vi levede under i disse ruiner.

— De må undskyldte, sagde jeg, og vidste ikke selv, hvorfor jeg sagde det.

Jeg var flov over, at vi ikke kunne modtage ham pænere, at vi ikke kunne give ham noget.

— Ja, sådan skriver forfatteren. Han var dengang en blufærdig ung mand på 19 år.

Og gribende er det at læse om de to venner, der — da fronten nærmer sig og vagtmandskabet løbet bort — vandrer ud ad landevejen for at møde de hvide busser.

Den ene bærer den anden, indtil de begge bryder sammen på en bakke-top.

Og der, kun nogle hundrede meter

fremme ved foden af bakken, holdt fire hvide rutebiler. De var reddede.

En gribende bog, som bør læses af alle.

NICOLINE FOSMARK.

HVEM KENDER ERDMANN?

Lederen af „politisk afdeling“ til undersøgelse

Der indsamles for tiden materiale til belysning af Kriminalhauptmeister Kurt Erdmanns virksomhed i k-z-lejren Sachsenhausen.

Erdmann var leder af politisk afdeling i lejren. Han havde rang af Sturmscharführer.

Særlig interesse har Erdmanns adfærd overfor skydningen af 27 fanger i lejren den 11. oktober 1944 i „Industrihof“.

Desuden hans evt. deltagelse i skydningen af 84 fanger den 2. februar 1945 og yderligere skydning af 121 fanger den 9. februar 1945.

Desuden ønsker man oplysninger om Erdmanns eventuelle deltagelse i skydningen af fanger, der ikke kunne følge marchtempoet, da lejren blev evakueret i den berygtede „Todesmarch“.

Tidligere fanger, der kan give oplysninger om personen Erdmann, bedes med det samme meddele deres oplysninger. Man bedes anføre, om man bygger på egne iagttagelser eller på andre personers skildringer (og da evt. hvilke).

Man bedes skrive til:

Pigtraads redaktion, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Professor Heyde

Den nazistiske professor Werner Heyde holdt sig som bekendt skjult i Flensborg, hvor han i en årrække virkede under navnet professor Sawade.

Han har været sjælen i Tysklands Euthanazi-program — „medlidendhedsdrab“ på mennesker med sindslidelser.

Oplysninger om hans virksomhed i k-z-lejre bedes sendt til H. Lienau, Pferdewasser 4, Flensborg.

10.000 SØGER ERSTATNING

Uvist, hvornår fangetidsgodtgørelsen udbetales

Ansøgningsfristen for fangetidsgodtgørelse blev forlænget med 14 dage til 15. september, for at de enkelte kunne få de 2 måneder at søge i, som loven forudsætter.

Danskere, der bor i udlandet, kan dog søge indtil 15. november.

På nuværende tidspunkt har ialt ca. 10.000 søgt. Tallet fordeler sig med 1800 invalider, enker og børn. Dertil kommer 7700 ansøgere om fangetidsgodtgørelse.

Man kan allerede nu sige, at beløbet på 10 mill. kroner, der er afsat til invalider og enker, antagelig vil holde stik.

Fordelingsnævnet holder lange ugentlige møder, og der gøres af et interesseret personale, hvad der kan gøres for at fremskynde tidspunktet for udbetalingen af fangetidsgodtgørelsen.

Det er dog på nuværende tidspunkt umuligt at angive noget tidspunkt for beløbenes udbetaling, men det kan tilføjes, at man i Fordelingsnævnet er klar over, at der er mange utålmodige ansøgere.

Det har vist sig, at en del ex-fanger, der ikke søgte i 1946, søger denne gang med den begrundelse, at de godt vil have erstatning nu, da det er tyskerne, der må betale, men ikke dengang, da det drejede sig om penge fra den danske statskasse.

Besøg fra Hamburg

Den hamburgske forfatter, Heinrich Chr. Meier besøgte i september Danmark for at skaffe kontakter til sit litterære tidsskrift.

Meier sad i tre år i Neuengamme. Han har om oplevelserne her skrevet romanen: Im Frühwind der Freiheit.

Den er en trilogi, der skildrer tre forskellige faser i lejrens udvikling. Den første fase karakteriseres ved de kriminelle fangers herredømme.

Den anden fase dannes af følgerne heraf, krigsindvirkningen, Stalin-grads fald m. m.

Den tredje fase blev solidaritetens periode. En ny ånd bragtes til lejren under førerskab af en flok belgiske fanger, først og sidst dog André Marcél. Fra ham udgik solidaritetsfølelsen.

En anden Neuengamme-bog er ren reportage. Under titlen: So war es! skildrer han på 120 sider alle gode og dårlige sider ved livet i lejren.

Meiers egentlige kærlighed er dog teatret, en kærlighed, han i særlig grad fik afløb for i den periode, han var dramaturg ved Statsteatret i Hamborg.

Selv har han skrevet 11 skuespil. Det nyeste har han givet titlen Sisyfos. Det er en hymne til mennesket i dets utrættelige kamp for at være menneske.

Hans første skuespil henlagde handlingen til Irland og har da også titlen: Die grüne Insel. Det har været opført i Hamborg.

Gestapofangerne

FANEINDVIELSE

Sjællandsafdelingen holdt faneindvielse mandag den 19. september i Forsvarsbrødrenes samlingslokaler i Gothersgade.

Formanden, Niels Stampe indledte.

Det første søm blev slået i for kongen af fabrikant F. M. Fritsche, mens foreningens næstformand, værkfører Alfred Mikkelsen slog det andet søm i for fædrelandet.

Sigrid Stampe kunne derefter slutte med at slå det tredje søm i for foreningen, den forening, hun elsker så højt, og som hun har virket så meget for.

Fru Fritsche ydede den musikalske underholdning. Ved det kammeratlige samvær ved kaffebordet herskede der en fornøjelig stemning. Man var glad over, at 2 norske gæster var deltagere i den hyggelige foreningsaften.

I november måned afholder Sjællandsafdelingen andespil til fordel for foreningens arbejde.

Dachau-Klubben

STUDIEKREDS

Dachau-klubben starter i vinter en studiekreds i emnet „Danmark under 2. verdenskrig“.

Første møde aften bliver tirsdag d. 4. oktober kl. 19,30 på Nyboder skole ved Østerport station.

Studiekredsen ledes af adjunkt, cand. mag. Jørgen Barfod, der er forfatter til 2. binds-værket af samme navn.

Studiekredsen vil omfatte 10 aftener á 2½ time.

Ønsket om at lave en sådan studiekreds bygger på den tanke, at mange under besættelsen kendte sin egen lille cirkel, men ikke de andre og heller ikke rigtig sammenspillet mellem de mange faktorer.

Studiekredsen vil give dens deltagere et sammenhængende billede af hele kampen.

Enkelte nye deltagere ud over de allerede 15 indmeldte kan melde sig til klubbens sekretær Erik W. Beer-mann, Toldbodgade 61, Palæ 631 x.

Klubben har på energisk måde medvirket til at skaffe midler til det internationale monument i Dachau. Afsløringen var egentlig planlagt til til at skulle finde sted i år, men tidspunktet er nu udsat. Man regner dog med, at afsløringen kan finde sted i 1961.

Dachau-klubben har flere gange drøftet at arrangere en mandeaften. Det er meningen, at forsøget skal gøres nu, og den første aften af denne art i foreningens historie vil løbe af stabelen i oktober.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen til de syge.

Folke Bernadotte

Afsløring af 3 meter høj statue
i Krusaa.

Det er nu vedtaget, at afsløringen af monumentet for greve Folke Bernadotte skal finde sted onsdag den 5. oktober kl. 15 i parkanlægget i Krusaa.

Man har tilstræbt at gøre højtideligheden så enkel som mulig. Der indledes af komiteens formand, fhv. minister, landsretssagfører Per Federspiel. På fangernes vegne taler ritmester A. Malling-Jacobsen, hvorefter amtmand C. A. Vagn-Hansen overtager monumentet på Aabenraa amts vegne.

Der bliver medvirken af 2. regiments musikkorps under ledelse af musikdirigent Buelund Nielsen.

Det forventes, at Folke Bernadottes enke, grevinde Estelle Bernadotte, deltager i højtideligheden.

Monumentet, der er en 3 m høj

statue, er rejst i italiensk bronze. Den er skabt af billedhuggeren Gudmundsen-Holmgreen, bistået af arkitekt Bent Mackeprang og havearkitekt, professor C. Th. Sørensen.

Efter afsløringen er komiteen vært ved et samvær i Krusaagård for de indbudte.

Dagbogsblade

12/9

Tidligere kz-lejrchef fundet død i Canada

En tidligere chef for en nazistisk fangelejr i Estland, som af Moskva radio er blevet gjort ansvarlig for mordene på tusinder af fanger, blev i forgårs aften fundet død i sin vogn.

Den tyske statsborger, der af politiet er blevet identificeret som den 55-årige Alex Laak, blev fundet bevidstløs på forsædet i sin vogn. Motoren var stadig i gang, da hans hustru Daisy fandt ham og fik ham bragt på hospitalet, hvor han

i nattens løb afgik ved døden, efter lægernes diagnose af kulliteforgiftning.

I en kommentar til den tyske nazileder Adolf Eichmann, der nu afventer sin dom i Israel, nævnte Moskva radio, at andre kendte tyske nazister stadig var på fri fod rundt om i verden og nævnte blandt andet Winnipeg.

Det oplyses, at Laak skal være kommet til Canada i 1948, men ingen synes at have haft kendskab til hans navn, før han blev fundet døde i sin vogn.

FEMTE MAJ-FONDENS STIPENDIER

Den svenske Femte Maj-Fonden i Göteborg uddeler i slutningen af dette år stipendier til støtte for dansk ungdoms studier eller uddannelse i Sverige. Ansøgninger rettes inden 15. oktober til Styrelsen for Femte Maj-Fonden, c/o Kgl. danske Generalkonsulat, Göteborg, Sverige.

Højeste aldersgrænse for at komme i betragtning ligger omkring 35 år. Den danske forening Norden, Malmøgade 3, København Ø., giver yderligere oplysninger.

HITLER BEGIK SELVMORD. Russerne hævder, at de har dokumentarisk bevis for, at Hitler begik selvmord ved at skyde sig igennem munden uden for Rigs-kancelli-bunkerens i Berlin. De har frigivet nogle billeder, som findes på filmen „De erobrede Berlin“. Filmen blev taget af fotografen Ivan Panov med Lev Danilov som producent i slutningen af april og de første dage i maj 1945, mens russere og tyskere kæmpede om den tyske hovedstad. — Billedet venligst udlånt af „Ekstrabladet“.